2020. GADA STARPTAUTISKAIS ZIŅOJUMS PAR RELIĢIJAS BRĪVĪBU PASAULĒ. LATVIJA

Kopsavilkums

Satversme nosaka, ka ikvienai personai ir tiesības uz "domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību", kā arī norāda, ka baznīca ir atdalīta no valsts. Saskaņā ar normatīvajiem aktiem astoņām "tradicionālajām" reliģiskajām grupām (septiņām kristīgajām un vienai jūdaisma) ir piešķirtas tādas tiesības un privilēģijas, kādu nav citām grupām. Pārskata gadā valsts iestādes apstiprināja četru reliģisko grupu iesniegumus par reģistrācijas saņemšanu. Oktobrī Eiropas Savienības tiesa (EST) pieņēma spriedumu 2016. gadā uzsāktajā lietā par diskrimināciju uz ticības pamata, kuras ietvaros Jehovas liecinieku ģimene, lai izvairītos no asins pārliešanas, vēlējās izvest savu bērnu operācijas veikšanai citā valstī, bet Veselības ministrija nedeva atļauju apmaksāt šādas manipulācijas no valsts līdzekļiem. Atbilstoši EST spriedumam, šajā gadījumā bija jāņem vērā personu reliģiskie uzskati, tādēļ Augstākā tiesa, kas bija vērsusies EST ar prejudiciālu jautājumu šajā lietā, bija spiesta atgriezt lietu atkārtotai skatīšanai apelācijas instancē, kurā iepriekš tika noraidīts ģimenes iesniegums, ar kuru tika apstrīdēts Veselības ministrijas atteikums. Politisko partiju apvienības "Nacionālā apvienība" (NA) deputāts Raivis Zeltīts, kurš dažādās savās publikācijās ir mēģinājis vilkt paralēles starp daudzveidību (tajā skaitā reliģisko plurālismu) un "kultūras teroru", izveidoja nacionālistiski virzītu nevalstisko organizāciju (NVO), kuras emblēma atgādina stilizētu svastiku. R. Zeltītis noliedz jebkādu saistību starp biedrības simboliku un nacistu izmantoto svastiku. Kā liecina Valsts drošības dienesta ikgadējā atskaite, varas iestādes turpināja sekot līdzi islāmticīgās kopienas gaitām šajā periodā, bet to iejaukšanās nav bijusi nepieciešama. Islāmticīgie apstiprināja, ka pret tiem nav vērstas nekādas darbības vai īpaša uzmanība to reliģiskās piederības dēļ. Valsts prezidents Egils Levits un citas augstākās valsts amatpersonas piedalījās vairākos ebreju genocīdam veltītos atceres pasākumos, kas notika šī gada laikā.

Ebreju un islāmticīgo biedrības minēja, ka ziņu reportāžās un sociālajos tīklos ir bijuši mēģinājumi uzkurināt naidu uz antisemītisku un islāmticīgos aizvainojošu apgalvojumu pamata. Islāmticīgās kopienas līderi norāda, ka tās locekļi kopumā neuzskata, ka tie tiktu vajāti vai diskriminēti to piederības dēļ. Ar COVID-19 vīrusa izplatību saistīto epidemioloģisko prasību dēļ lielākā daļa ikgadējo 16. marta leģionāru dienas atceres pasākumu, kuros tika godināti 2. pasaules kara laikā nacistiskās Vācijas "Waffen-SS" rindās pret padomju armiju karojušie leģionāri, tika atcelti. Ikgadējā gājiena vietā tika organizēta vainaga nolikšana, kurā piedalījās vismaz viens Nacionālā apvienība Saeimas deputāts. 30. novembrī pie Rīgā esošā Brīvības pieminekļa apmēram 200 personas

piedalījās pasākumā, kurā, pieminot 1941. gada Rumbulas slaktiņa laikā nacistiskās armijas zvērīgi nogalinātos ebrejus, tika aizdegti vairāki tūkstoši svecīšu.

Oktobrī ārlietu ministram Edgaram Rinkēvičam tika nosūtīta Valsts sekretāra parakstīta vēstule, kurā Latvijas valdība tika atkārtoti aicināta pildīt saistības, ko tā uzņēmusies atbilstoši Terezīnas deklarācijai.

ASV vēstniecība regulāri vērsās pie Latvijas Republikas valdības un Saeimas deputātiem, atgādinot par to, cik svarīgi ir panākt reliģisko iecietību un garantēt ebreju kopienas īpašumu atgriešanu. Vēstniecības speciālisti kopā ar nevalstiskajām organizācijām (NVO) "Centrs MARTA", "Patvērums "Drošā māja"" un dažādu reliģisko grupu pārstāvjiem, tai skaitā luterāņiem, kristīgo baznīcu, ebreju kopienu un islāmticīgo kopienu pārrunāja to lomu reliģiskās iecietības un cieņas veicināšanā.

I daļa. Reliģijas demogrāfiskie aspekti

Saskaņā ar ASV valdības aplēsēm Latvijas iedzīvotāju skaits ir 1,9 miljoni (2020. gada pirmā pusgada dati). Saskaņā ar Tieslietu ministrijas (TM) publicēto Reliģisko organizāciju un to darbības pārskatu, balstoties uz 2019. gada datiem, lielākās reliģiskās grupas ir luterāņi (37%), katoļi (18%) un Latvijas pareizticīgie kristieši (13%), kuri pārsvarā pieder pie krieviski runājošās iedzīvotāju daļas. 31% iedzīvotāju nepieder nevienai reliģiskajai grupai. Latvijas Pareizticīgā baznīca ir autonoma Austrumu pareizticīgā baznīca Maskavas Patriarhāta pārraudzībā. Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem 4436 personas sevi identificē ar ebreju kopienu, savukārt Ebreju draudžu un kopienu padome uzskata, ka ebreju kopienai piederošo personu skaits ir ap 8200. Latvijas musulmaņu kopiena ziņo, ka valstī pastāvīgi dzīvo apmēram 1000 musulmaņu, savukārt TM Reliģisko organizāciju darbības pārskatā ir uzskaitīti 58 praktizējoši musulmaņu kopienas biedri, kuri pārstāv 3 islāmticīgo draudzes. Latvijā pastāv arī atsevišķa, skaitliski neliela ahmadiju reliģiskā kopiena. Citu reliģisko grupu vidū, kuras veido mazāk kā 5% no iedzīvotāju kopskaita, ir baptisti, pentakosti, septītās dienas adventisti, vecticībnieki, evaņģēliskās ticības kristieši, metodisti, kalvinisti, un Pēdējo dienu svēto Jēzus Kristus baznīcas (Jēzus Kristus baznīcas) piekritēji.

II daļa. Valdības nostāja attiecībā uz reliģijas brīvību

Tiesiskā struktūra

Satversme nosaka, ka ikvienai personai ir tiesības uz „domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību", kā arī nosaka, ka „baznīca ir atdalīta no valsts". Satversme pieļauj reliģiskās pārliecības un uzskatu paušanas ierobežojumus gadījumos, kad tie apdraud sabiedrības drošību, labklājību, tikumību, demokrātisko valsts iekārtu un citu pilsoņu tiesības. Normatīvie akti astoņām "tradicionālajām" reliģiskajām grupām – luterāņiem, katoļiem, Latvijas pareizticīgajiem kristiešiem, vecticībniekiem, baptistiem, metodistiem, septītās dienas adventistiem, kā arī jūdaistiem – piešķir noteiktas tiesības un privilēģijas, kādas netiek piešķirtas citām reliģiskajām grupām, tostarp tiesības pasniegt reliģijas mācību valsts skolās un tiesības reģistrēt laulību, nesaņemot Tieslietu

ministrijas izdotu civillaulības apliecību. Minētās astoņas grupas ir arī vienīgās reliģiskās organizācijas, kas pārstāvētas valdības Garīgo lietu padomē, kas ir saskaņā ar likumu izveidota konsultatīva institūcija, ko vada ministru prezidents un kas sasauc speciālas sanāksmes, lai apspriestu un sniegtu ieteikumus par reliģiskiem jautājumiem. Minētajiem ieteikumiem nav normatīvo aktu spēka.

Attiecības starp valsti un katru no minētajām astoņām reliģiskajām grupām nosaka speciāli likumi. Citu reliģisko grupu tiesības un darbību regulē Reliģisko organizāciju likums.

Lai gan varas iestādes nepieprasa reliģisko grupu reģistrāciju, likums piešķir reģistrētām reliģiskām organizācijām zināmas tiesības un privilēģijas, tostarp juridisko statusu, kas nepieciešams īpašumtiesību reģistrēšanai un finanšu darījumu veikšanai, tiesības pieteikties reliģisko ēku restaurācijas finansējumam, kā arī nodokļu atlaides ziedotājiem. Reģistrācija piešķir reliģiskajām organizācijām tiesības praktizēt reliģiskas darbības slimnīcās, cietumos, un armijas daļās un noturēt lūgšanas tādās sabiedriskās vietās kā parki un laukumi, ja saņemta attiecīgās pašvaldības atļauja. Likums piešķir minētās tiesības un privilēģijas astoņām tradicionālajām reliģiskajām grupām, un tām nav nepieciešama minētā reģistrācija.

Nereģistrētām reliģiskām organizācijām nav juridiskā statusa, uz to vārda nevar tikt reģistrēti īpašumi (minētais ierobežojums neattiecas uz atsevišķiem šo organizāciju biedriem). Nereģistrētām reliģiskām organizācijām nav atļauts veikt finanšu darījumus un saņemt ar nodokļiem neapliktus ziedojumus. Tās nedrīkst praktizēt reliģiskas darbības slimnīcās, cietumos un armijas daļās, kā arī noturēt lūgšanas sabiedriskās vietās bez īpašas atļaujas. Gadījumos, kad nereģistrēta grupa veic kādu no minētajām darbībām, ar likumu var tikt noteikts sods, kura apmērs ir 40-200 euro (49-250 ASV dolāru).

Likums paredz, ka reģistrēt draudzi var tikai reliģiskās grupas, kurās ir vismaz 20 biedru vecumā no 18 gadiem. Personas, kam piešķirts īslaicīgās uzturēšanās statuss, piemēram, patvēruma meklētāji un ārvalstu vēstniecību darbinieki, reģistrācijas nolūkos var tikt skaitīti kā organizācijas biedri tikai tiem atļautajā uzturēšanās periodā. Lai reģistrētos, reliģiskajai grupai jāiesniedz dibināšanas dokumenti, kuros norādīti dibināšanas nolūki un plānotā darbība, visu biedru saraksts (biedru vārdi, uzvārdi, personas kodi un paraksti), to personu, kuras pārstāvēs reliģisko organizāciju, vārdi, organizācijas dibināšanas sapulces protokols, apliecinājums, ka biedri balsojuši par statūtiem un tos apstiprinājuši, atbildīgās revīzijas komisijas sastāvs (locekļu vārdi, uzvārdi, personas kodi un amatu nosaukumi). Revīzijas komisija atbild par organizācijas finanšu pārskatu sagatavošanu un statūtu ievērošanas kontroli. Par reliģiskajai grupai piederīgās draudzes reģistrēšanu lemj TM. Ministrijai ir tiesības atteikt reģistrāciju, ja tā uzskata, ka reģistrācija apdraudēs cilvēktiesības, valsts demokrātisko iekārtu, kā arī sabiedrības drošību, labklājību vai tikumību. Grupas, kurām atteikta reģistrācija, var apstrīdēt šo lēmumu tiesā.

Reliģisku savienību vai baznīcu var izveidot kopīgi desmit vai vairāk vienas ticības vai konfesijas draudzes, kuru biedru skaits kopā ir vismaz 200 personu un kurām ir pastāvīgas reģistrācijas statuss. Teoloģijas skolas vai klosterus var dibināt tikai tās reliģiskās grupas, kurām ir reliģiskās savienības, individuāla uzņēmuma vai fonda statuss. Likums neļauj vienlaikus reģistrēt vairāk nekā vienu reliģisko grupu attiecīgajā

ticības virzienā vai konfesijā, vai vairāk nekā vienu reliģisko grupu ar tādu pašu vai līdzīgu nosaukumu.

Normatīvie akti nosaka, ka visām tradicionālajām un reģistrētajām reliģiskajām organizācijām ik gadu līdz 1. martam Tieslietu ministrijai ir jāiesniedz gada pārskats par to aktivitātēm un mērķiem. Tām ir jāsniedz arī cita informācija, tai skaitā ziņas par draudzes biedru skaitu, mācītāju skaitu, novadīto laulību skaitu, citu ceremoniju skaitu, kā arī reliģiskās grupas pārvaldes struktūru un finansiālo stāvokli.

Likums paredz kriminālsodu par naida runu un naida kurināšanu, pamatojoties uz reliģisko piederību, taču pieprasa tiesas noteiktus juridiskus pierādījumus par būtiska kaitējuma nodarīšanu. Sods par šādu pārkāpumu svārstās no sabiedriskajiem darbiem un naudassodiem līdz pat 3 gadiem ieslodzījumā. Reliģiski motivēts likumpārkāpums tiesā var tikt uzskatīts arī par vainu pastiprinošu apstākli.

Valsts piešķir finansējumu noteiktajām reliģijas un ētikas nodarbībām valsts skolās no pirmās līdz trešajai klasei. Lai organizētu ticības mācības stundas jebkurā no astoņām tradicionālajām konfesijām, skolai ir jāsaņem vismaz 10 audzēkņu vecāku atļauja; ja tāda netiek saņemta, vai ja netiek dota priekšroka ticības mācības apguvei, skolēni apgūst vispārējo ētiku. Lai pārliecinātos, ka piedāvātais ticības mācības kurss nepārkāpj apziņas brīvības normas, mācību programmu pārbauda Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) Valsts izglītības satura centrs. Sākot no ceturtās klases, ticības mācība ir integrēta izvēles priekšmetā "Ētika un sociālās zinātnes". Ja ir pieprasījums, skolas var pasniegt reliģijas vēsturi. Valsts finansētajās mazākumtautību skolās skolēni var brīvprātīgi apmeklēt nodarbības par „konkrētajai nacionālajai minoritātei raksturīgo reliģiju". Citas netradicionālās reliģiskās grupas, kurām nav savu valsts finansētu mazākumtautību skolu, var pasniegt ticības mācību tikai privātskolās. Valsts skolās piedāvāto ticības mācības kursu saturs var variēt, sākot no konkrētās reliģijas mācības, ko pasniedz baznīcas apstiprināti un valdības sertificēti pasniedzēji (parasti tiek piedāvāts jaunāko klašu skolēniem), beidzot ar nekonfesionālu kristīgo mācību vai vispārēju pārskatu par galvenajām pasaules reliģijām, ko pasniedz diplomēti, reliģisko grupu ieteikti un Izglītības un zinātnes ministrijas apstiprināti pedagogi (parasti tiek piedāvāts vecāko klašu skolēniem).

Izglītības iestādēm izstrādātajos metodiskajos materiālos paredzēts, ka valsts skolās obligāto izglītību apgūstošajiem skolēniem ebreju genocīda (holokausta) jautājumi tiek mācīti Latvijas vēstures un pasaules vēstures stundās.

Ar likumu ir izveidots neatkarīgs Tiesībsarga birojs, kura uzdevums ir sekot līdzi cilvēktiesību ievērošanai valstī. Viens no tiesībsarga biroja uzdevumiem ir sadarbībā ar citām valsts iestādēm risināt reliģiskās diskriminācijas gadījumus. Lai gan tiesībsarga birojam nav tiesību saukt vainīgās personas pie atbildības, tas nepieciešamības gadījumā var ieteikt šādas darbības veikt citām valsts iestādēm, kurām ir attiecīgas pilnvaras. Tiesībsargu ievēl Saeima.

Likums paredz, ka ārvalstu misionāri var saņemt uzturēšanās atļauju, tiem ir atļauts rīkot sanāksmes un sludināt tikai ar nosacījumu, ka šādu darbību veikšanai tās saņēmušas reģistrētu vietējo reliģisko organizāciju uzaicinājumu. Vīzu noteikumi pieprasa ārvalstu

reliģiskajiem darbiniekiem uzrādīt uzaicinājuma vēstuli (parasti attiecīgās reliģiskās organizācijas izdotu) un vai nu ordinācijas apliecību, vai apliecinājumu par reliģisku izglītību, kas atbilst vietējam bakalaura grādam teoloģijā. Reliģiskajiem darbiniekiem no Eiropas Savienības vai Šengenas zonas valstīm nav nepieciešama vīza.

Valsts ir parakstījusi Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām.

Valdības prakse

Tieslietu ministrija pārskata periodā pieņēma pirmreizējās reģistrācijas pieteikumus no četrām reliģiskajām grupām – Latvijas Pareizticīgās Autonomās Baznīcas Rīgas Svētā Ņevas Aleksandra draudzes, Latvijas Apvienoto Brāļu Draudzes, Jūrmalas ebreju draudzes un Kristiešu draudzes "Uzvara".

Oktobrī Augstākā tiesa saņēma EST prejudiciālo nolēmumu 2016. gadā tiesā iesniegtajā prasībā, kurā Jehovas liecinieku ģimene sūdzējās par reliģisko diskrimināciju, jo tiem tikusi liegta iespēja veikt bērnam nepieciešamo operāciju Polijā, kur tas neprasa asins pārliešana – Veselības ministrija bija noraidījusi ar operāciju saistīto ceļošanas un citu izdevumu segšanu no valsts līdzekļiem. EST norādīja, ka šādos gadījumos, pieņemot lēmumu, ir jārespektē iesniedzēja reliģiskie uzskati, izņemot īpašus gadījumu. Kā norāda EST, apsverot iespēju piemērot prasību par stacionāro manipulāciju iepriekšēju saskaņošanu, "kritēriji un to piemērošana un atsevišķi lēmumi noraidīt atļaujas piešķiršanu, attiecas tikai uz to, kas ir vajadzīgs un samērīgs ar sasniedzamo mērķi, un tas nedrīkst būt patvaļīgi diskriminējošs vai nepamatoti traucēt pacientu brīvu pārvietošanos. Augstākā tiesa, pamatojoties uz EST prejudiciālo nolēmumu, atgrieza lietu apelācijas instances tiesā, kurai 2021. gadā bija jāizvērtē un jānolemj vai ministrija pieņemot lēmumu vadījās tikai un vienīgi izejot no nepieciešamības un samērīguma apsvērumiem. Veselības ministrijas speciālisti norāda, ka 2018. gadā pārstrādātās pamatnostādnes paredz pacientiem labvēlīgākus nosacījumus, pie kādiem tiek kompensētas izmaksas, kas rodas pacientam ārstējoties ārvalstīs.

Oktobrī plašsaziņas līdzekļos tika ziņots, ka NA biedrs Zeltīts ir nodibinājis biedrību "Austošā saule", kuras emblēma atgādina stilizētu svastiku. Pats Zeltīts to noliedz, apgalvojot, ka biedrības emblēma nav saistāma ar nacistisko svastiku. Savās tēzēs Zeltīts norāda, ka "Austošā saule" ir nacionāla kustība, nevis politiska partija, bet tās mērķis ir "aicināt tautu iestāties par savām interesēm". Viņš aizstāv Latviešu nacionālismu, kritizē neomarksistus, bet dažādību, tajā skaitā reliģisko plurālismu, salīdzina ar "kultūras teroru". Zeltīts aģitē "Austošās saules" biedrus stāties Zemessardzē, kas savukārt vadošajām ziņu aģentūrām un sociālo tīklu lietotājiem liek arvien vairāk satraukties par iespējamu galēju uzskatu un pret nelielām reliģiskajām kopām vērstas neiecietības izplatīšanos Zemessardzē.

Varas iestādes turpināja sekot līdzi islāmticīgās kopienas gaitām šajā periodā, bet to iejaukšanās nav bijusi nepieciešama. Islāmticīgie apstiprināja, ka pret tiem nav vērstas nekādas darbības vai īpaša uzmanība to reliģiskās piederības dēļ.

Saskaņā ar jaunāko pieejamo NVO "Nacionālā koalīcija Eirāzijas ebreju atbalstam" (NCSEJ) ziņojumu, kas tika publiskots 2018. gadā, valsts pakāpeniski arvien skaidrāk apzinās savu lomu ebreju genocīdā un valsts augstākās amatpersonas apliecina solidaritāti valstī bojā gājušajiem ebrejiem un Izraēlai. NCSEJ tāpat norāda, ka galēji nacionālu ideju izplatīšanās valstī rada bažas.

Latvijas ebreju kopienai un likuma atbalstītājiem Saeimā neizdevās sagatavot Holokausta upuru īpašumu restitūcijas likumprojektu tālākai virzībai līdz gada beigām, kā dēļ 2009. gada Terezīnas deklarācijas prasības paliek neizpildītas no Latvijas puses.

Valsts turpina finansēt holokausta vielas apguvi skolās no valsts budžeta.

Ar COVID-19 izplatību saistīto epidemioloģisko ierobežojumu dēļ ebreju genocīda upuru piemiņas pasākumi nebija tik plaši kā citus gadus. Valsts prezidents Egils Levits un valsts augstākās amatpersonas, to starpā Saeimas priekšsēdētāja Ināra Mūrniece, ministru prezidents Krišjānis Kariņš un ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs apmeklēja holokausta piemiņas pasākumus, tai skaitā Starptautiskajā holokausta upuru piemiņas dienā, Latvijas holokausta piemiņas dienā un Rumbulas meža slaktiņu piemiņas pasākumā. Jūlijā, nelielā ceremonijā, kurā tika ievērotas sociālās distancēšanās prasības, tika pieminēta 1941. gada Lielās Horālās sinagogas dedzināšana, kuras laikā iekšā dzīvi sadega tās apmeklētāji. Valsts prezidents, Saeimas priekšsēdētāja un ministru prezidents piedalījās klusuma brīdī un ziedu nolikšanā pie memoriāla akmens plātnēm, kas izveidotas holokausta upuru piemiņai.

Latvija ir Starptautiskās Holokausta piemiņas alianses valsts.

III daļa. Sabiedrības attieksme pret reliģijas brīvības ievērošanu

Rīgas Ebreju Kopienas izpilddirektore Gita Umanovska un muzeja "Ebreji Latvijā" direktors Iļja Ļenskis norāda, ka pārskata periodā naidīgi antisemītiski izteikumi lielākoties sociālo tīklu ierakstu un ziņu rakstu komentāru formā bija sastopami, taču par tiem netika ziņots policijai. Kā tika norādīts, lai cik paradoksāli tas nebūtu, tiešsaistes avotos sastopamo naidīgo antisemītisko izteikumu skaits ir bijis tāds pats kā iepriekšējos gados. Jūnijā kāda persona internetā ievietoja šādu komentāru: "Kurš kompensēs miljoniem PSRS laikā ar nāvi sodīto cilvēku dzīves? Lielāka daļa izpildītāju bija ebreji un to jaukteņi". Tajā pašā mēnesī kāds cits komentētājs veica šādu ierakstu: "Ebreji pat uz holokausta vārās. Visi zina, ka cionisms noveda pie nacisma un fašisma".

Pārskata periodā sociālajos tīklos un internetā tika konstatēti gadījumi, kad parādās naidīgi rasistiskas un pret islāmu vērstas ievirzes izteikumi. Tie lielākoties bija atsevišķi ieraksti vai komentāri pie ziņu rakstiem. Piemēram, februārī kādā no interneta lapām parādījās šāds ieraksts: "Dvieļgalvas reti izvēlas vai strādā normālu darbu. Tie pakistāņu kebabi tikai gaida iespēju piekrāpt kristiešus, kas klanās dvieļgalvu priekšā".

Ar COVID-19 vīrusa izplatību saistīto epidemioloģisko prasību dēļ lielākā daļa ikgadējo 16. marta leģionāru dienas atceres pasākumu, kuros tika godināti 2. pasaules kara laikā

nacistiskās Vācijas "Waffen-SS" rindās pret padomju armiju karojušie leģionāri, tika atcelti. Ikgadējā gājiena vietā tika organizēta vainaga nolikšana. Līdzīgi kā iepriekšējos gados pasākuma dalībnieku skaits turpināja kristies, un tajā piedalījās vismaz vienas NA Saeimas deputāts – Jānis Iesalnieks, kurš turklāt internetā izvietoja pasākuma bildes. Plašsaziņas līdzekļos un policijas atskaitēs tiek norādīts, ka ar katru gadu pasākums izraisa arvien mazāku rezonansi un tas kopumā tiek uzskatīts par nacionālās piederības izpausmi un tajā tiek pieminēti karavīri, kas cīnījās par Latvijas neatkarību, nevis notiek nacisma slavināšana. Ar NA priekšsēdētāja Raivja Dzintara gādību televīzijā tika izrādīta īsfilma, kurā leģionāri tika atainoti kā valsts aizsargi un nacisms pat netika pieminēts.

30. novembrī aptuveni 200 cilvēku iededza tūkstošiem svecīšu pie Brīvības pieminekļa Rīgā, pieminot aptuveni 30 000 ebreju, kurus 1941. gadā Rumbulas mežā nogalināja nacisti. 30. novembrī Rumbulas mežā notika arī atsevišķs piemiņas brīdis, kuru apmeklēja plašs dalībnieku loks, tajā skaitā Valsts prezidenta kancelejas vadītājs Andris Teikmanis, diplomāti, ebreju kopienas un reliģiskie līderi.

IV daļa ASV valdības politika un līdzdalība

Oktobrī ārlietu ministram Edgaram Rinkēvičam tika nosūtīta Valsts sekretāra parakstīta vēstule, kurā Latvijas valdība tika atkārtoti aicināta pildīt saistības, ko tā uzņēmusies atbilstoši Terezīnas deklarācijai.

Vēstniece un citi vēstniecības darbinieki ar augstu stāvošām valsts amatpersonām, tai skaitā no Ārlietu ministrijas, Tieslietu ministrijas, Tiesībsarga biroja, kā arī ar Saeimas deputātiem regulāri diskutēja par nepieciešamību atdot ebreju kopienai padomju un nacistiskās Vācijas varas atsavinātos īpašumus, pieņemot īpašumu restitūcijas likumu un tādējādi izpildot saistības, ko Latvija ir uzņēmusies parakstot Terezīnas deklarāciju.

ASV vēstniecības darbinieki tikās ar luterāņu, kā arī ebreju un musulmaņu kopienu pārstāvjiem, lai apspriestu reliģisko iecietību un pieņemšanu valstī. Darbinieki tikās arī ar "Centrs MARTA" darbiniekiem, kas strādā ar imigrantu sievietēm, tai skaitā tām, kuras varētu būt pakļautas riskam kļūt par upuriem reliģisko uzskatu dēļ.

Vēstniecības darbinieki tikās arī ar "Patvērums "Drošā māja"" pārstāvjiem, kas palīdz imigrantiem un bēgļiem, no kuriem daudzi pārstāv to etniskajai grupai raksturīgu reliģiju, pielāgoties jaunai dzīvei un apgūt izglītību.

Epidemioloģisko prasību dēļ vēstniecība nolēma pagarināt Žaņa Lipkes Memoriālā muzeja grantu projektu, kura ietvaros tiek veidota Latvijā dzimuša ebreju izcelsmes Amerikāņu mākslinieka izstāde, kuru bija paredzēts atklāt 2020. gadā, līdz 2021. gada beigām. Tās galvenā tēma, kas tiek apskatīta caur mākslinieka gleznām un dienasgrāmatas ierakstiem, ir mākslinieka pieredze holokausta laikā Latvijā un tālākā dzīve Ņujorkas latviešu rajonā.